

Het soortenbestand: te rustig?

Voor mensen die het landgoed Offem kennen, of Leeuwenhorst, zal dit artikel armetierig overkomen. Waar blijven Daslook en Knolsteenbreek? En zit er dan geen Fluiter of Grauwe Vliegenvanger? Neen. Als "landgoed" bleef de Tiltenberg onder de verwachtingen, maar die verwachting heb ik bijgesteld. In Offem en Leeuwenhorst vond geen massale houtroof plaats, 50 jaar gelden. In de Tiltenberg wel, een paar kastanjes bij de ingang uitgezonderd. De Tiltenberg is in zijn ontwikkeling sterk verstoord hetgeen goed te zien is aan het "potlodenbos". Alle eiken zijn even oud en hoog, uitge-

lopen op de oude stobbe. Dunningen hadden plaatselijk zware opslag van Amerikaanse vogelkers en Esdoorn tot gevolg. In zo'n verstoorde situatie krijgen flora en fauna een terugslag. Prijzenswaardig is echter de grote zorg van bestuur en beheerder die momenteel op zoek zijn naar beter, natuurontwikkeld terreinonderhoud. Zij hebben reeds contact met de provincie en de Stichting (door vrijwilligers uitgevoerd) Ecologisch Beheer.

Wie weet brengt een nieuwe inventarisatie over een jaar of 10 ook al verbeteringen aan het licht. Ik gun het de Tiltenberg van harte.

Jaarverslag I.V.N. afdeling Noordwijk

Dick Passchier

1992 was voor de Noordwijkse I.V.N. afdeling een druk en produktief jaar. Tijdens een 20 tal bijeenkomsten in het Jan Verwey Natuurcentrum of bij één van de leden thuis werden plannen gemaakt en activiteiten voorbereid. Daarnaast waren werkgroepjes in het natuurcentrum of in het "veld" actief met de uitvoering van de eerder gemaakte plannen. Het grootste deel van de I.V.N. werkzaamheden speelde zich binnen het "Jan Verwey" af.

In maart waren alle scholen in Noordwijk en wijde omgeving voorzien van informatie over de mogelijkheden binnen het Centrum, zoals de vernieuwde vaste expositie, de AW-duinen tentoonstelling, de nieuwe speurtochten en onderzoekjes in uilenbraakballen. De briefing heeft zoveel belangstelling gewekt dat 1992 wat betreft het groepsbezoek buiten de normale openingsuren een recordjaar is geweest.

In totaal brachten bijna 1100, meest schoolkinderen in 38 groepen een bezoek aan het Centrum waar een wiselend programma onder leiding werd afgewerkt. Veel genoeg beleefden de kinderen o.a. aan het onderzoeken van uilenbraakballen. Gelukkig kon de Amsterdamse regio ons voorzien van voldoende exemplaren om de meeste kinderen hiermee kennis te laten maken. Zeker ook een goed jaar voor de uilen geweest. Al in januari werden 2 klassen ontvangen, maar drukker was het in mei met 5 groepen, in juni 6, in september 4, met

als absolute hoogtepunt oktober waar 16 klassen ten volle genoten van wat het "Jan Verwey" te bieden had.

Daarnaast was er nog tijd om klassen door het duin te leiden, de mogelijkheid van een beschreven route rond het Centrum te onderzoeken, een nieuwe uitgave van het zomernatuurpad "Het Hollands Duin" samen te stellen en van secretaris te wisselen. Nel Nooyen nam dit over van Emiel van der Zwan. Traditiegetrouw sluit de I.V.N. groep als geheel, het natuurjaar af met het Herfstnatuurspel. Het mooie weer, maar ook de bekendheid die dit spel in de voorafgaande jaren heeft gekregen, zorgden ook hier voor een hoogtepunt. Meer dan 400 deelnemende kinderen met hun begeleiders beleefden een fijne en leerzame middag in het Nieuw-Leeuwenhorst. De I.V.N. ers werden rijkelijk beloond voor de vele uren van voorbereiding en uitvoering.

Wij mogen hopen dat 1993 even succesvol wordt. Het laat zich echter aanzien dat de braakballen maar mondjesmaat beschikbaar komen. Waarschijnlijk zijn de "Amsterdamse" uilen verhuisd of hebben ze een slechte winter achter de rug. Bij deze graag de oproep: kunt u ons helpen aan braakballen of vindplaatsen daarvan? Meld dit s.v.p. even aan Dick Passchier, Egmonderstraat 45, tel: 01719-10873

Barnsteen aan de Noordwijkse kust

Kees Verweij

Barnsteen is een fossiel hars, dat al duizenden jaren lang de mens heeft geboeid door zijn glans, doorzichtigheid en kleurschakeringen tussen lichtgeel en donkerrood. Als een merkwaardig aanspoelsel uit zee sprak het in vroeger tijden zeker tot de verbeelding van de mensen.

Barnsteen komt in de natuur voor als afgeronde klomp-

jes van meest knikker- tot vuistgrootte. Het laat zich verder gemakkelijk bewerken en is dan ook veel gebruikt om er kralen, hangers of kleine plasticen van te maken. Zo werden er in oude graven van ettelijke duizenden jaren geleden kettingen met barnsteenkralen gevonden.

Barnsteen komt wat vaker voor aan de stranden van de Oostzee en men denkt dat het barnsteen, zoals het soms

zenden jaren geleden kettingen met barnsteenkralen gevonden.

Barnsteen komt wat vaker voor aan de stranden van de Oostzee en men denkt dat het barnsteen, zoals het soms aan onze stranden gevonden wordt, vooral bij aanhoudende oostenwinden in de Noordzee terugkomt.

Wat is barnsteen eigenlijk?

Zoals boven reeds vermeld gaat het om een fossiel hars, dat ongeveer 50.000.000 jaar geleden werd gevormd door naaldbomen die in die periode (Eoceen) een groot deel van Noord-Europa bedekte. Het klimaat was toen subtropisch. Later, toen het klimaat kouder werd, stierven deze naaldbomen en werden zij langzamerhand bedekt met zand, klei e.d. Via een ingewikkeld indampings- en oxydatieproces ontstond uit het hars van deze naaldbomen het huidige barnsteen. Grote gedeelten van deze voormalige naaldbossen worden nu door de zee overspoeld. Vandaar dat barnsteen ook op de stranden aanspoelt.

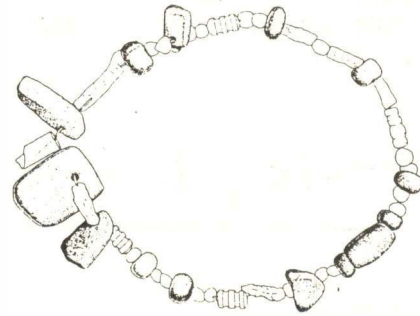
Voor aan de Hollandse kust is barnsteen heel zeldzaam. Een 55-tal stukjes, in twee dagen verzameld bij Scheveningen in 1973, wordt als een unieke vondst beschouwd.

Wie schetst mijn verbazing toen ik op 21 november jl., na een stevige storm, direct ten zuiden van Noordwijk, tussen het aanspoelsel van mosdiertjes her en der kleine lichtbruine glinsterende steentjes vond. Ik durfde nauwelijks te geloven, dat het hier om barnsteen ging, maar enkele kenmerken, zoals het gewicht, kwamen toch behoorlijk met barnsteen overeen. Binnen drie kwartier wist ik een heel sigarenkistje vol met deze kleine stenen te verzamelen.

Voor de zekerheid ben ik enkele dagen daarna naar het

Rijksmuseum voor Geologie aan de Hooglandse kerkgracht te Leiden gegaan. Aldaar kon men, na enig onderzoek, bevestigen dat het hier om barnsteen ging. Het spreekt voor zich dat ik na deze mededeling nog verschillende andere stukken strand heb afgezocht, maar helaas het barnsteen was inmiddels op dezelfde manier verdwenen als het er gekomen was. Het sigarenkistje met barnsteen doet mij nog regelmatig aan deze bijzondere ervaring herinneren.

Toen ik dit verhaal net geschreven had - het was 31 januari jl. - ben ik toch nog even aan het strand gaan kij-

Kralensnoer uit vroege Bronstijd, gevonden bij Exloo

ken. In deze week had het behoorlijk gestormd, zodat er misschien weer een kans was op nieuwe vondsten. En jawel hoor, binnen een uur had ik zelfs een hele jam-pot vol. Bovendien waren vele stukken ook groter. Ik weet niet waar dit eindigt. In elk geval heb ik nog geen duidelijke verklaring voor deze toevloed van barnsteen aan het Noordwijkse strand. Misschien dat een der lezers van dit artikel mij op weg kan helpen.

Gierzwaluwen in Noordwijk-Binnen

Hein Verkade

In 1992 heb ik een poging gedaan tot een schatting van het aantal broedparen van de Gierzwaluw in Noordwijk-Binnen te komen.

De aanleiding voor dit onderzoek is drieledig. Zelf in de kern van Noordwijk-Binnen wonend, vraag ik mij al langer af, waar en hoeveel Gierzwaluwen zich onder onze daken en in muurspleten bevinden.

Dan is er de aandacht die het SOVON voor deze soort vraagt in het kader van het Bijzondere Soorten Projekt (BSP). De meest directe reden is echter het enige paar Gierzwaluwen dat elk jaar trouw onder telkens dezelfde dakpan in Offem broedt. Zeker vier jaren achtereen is nu de nestholte bezet in de oude schuur van de familie Salman gelegen in de uiterste zuid-westhoek van het landgoed. Elk voorjaar raak ik weer geboeid door het bijzondere en geheimzinnige gedrag van deze vogels.

Twee methoden werden gebruikt om tot een schatting van het aantal broedparen te komen.

Ten eerste werd bij geschikte panden gepost en het aantal plaatsen waar Gierzwaluwen invliegen geteld. Het vinden van panden die door Gierzwaluwen worden bewoond brengt ons direkt bij de tweede methode. Kolo-

nies zijn te ontdekken door in het dorp te zoeken naar plaatsen waar vooral s'avonds Gierzwaluwen luidruchtig in groepjes rondvliegen. De gemiddelde grootte van deze groepjes is een indicatie voor het totale aantal broedvogels in het pand. Dit aantal gedeeld door twee is dan de schatting van het aantal broedparen.

De mooie zomer van 1992 hielp een handje mee bij de inventarisatie. Vele mooie avonden in Juni en Juli ging ik er per fiets of lopend op uit richting kolonies.

Via methode 1 lukte het om 119 nestplaatsen verdeeld over 42 panden (kolonies) op te sporen. Daarmee was het beeld geenszins compleet. Veel daken en muren zijn door andere bouwsels niet te overzien en daarnaast zijn veel daken en zelfs panden niet vanaf de openbare weg zichtbaar. Na overleg met bewoners was het altijd mogelijk de 'onzichtbare' daken vanuit privé-tuinen een keer te observeren. Vaak zijn echter meerdere bezoeken nodig om een compleet overzicht van een kolonie te krijgen. Kortom, het totale aantal broedparen moest via methode 2 verkregen worden.

Probleem bij deze methode is dat niet alleen vogels uit de desbetreffende kolonie in de groep meevliegen maar ook die van andere, vaak zeer nabijgelegen kolonies. Dus kan alleen het gemiddelde van meerdere tellingen